

GOSINZEANA

REVISTA ILUSTRATA SAPTAMÂNALA

REDACTOR: SEBASTIAN BORNEMISA

Anul IV. — Nr. 3.

Abonamentul: Pe an 12 cor. Pe $\frac{1}{2}$ an 6 cor.
România 30 lei. — America 3 dollari. — Germania 15 M.

Orăștie, 25 Ianuarie n. 1914.

Principele de Wied, Domnul Albaniei, în uniforma de Domn al Țării sale. E vorbă să-și ocupe Tronul în Februarie.

Vieața noastră literară în 1913

și-a avut și ea nenorocul ei. Poate că misticul fatalism al cifrei 13 nu eră să se dea de minciună nici de data asta. De sigur nu ne lăsăm robiți de credințe deșarte, dar impresiile, pe cari le avem despre anul călătorit, coincid în linii generale cu sentimentele legate în toate vremurile de numărul cobitor a rău. O coincidență însă, care nu poate avea, fără îndoială, temeiuri mai adânci decât de ordin sentimental.

Vorbind deci, despre vieața noastră literară, ne stăpânește numai decât la început o covârșitoare simțire de jale, un doliu adânc, de sub apăsarea căruia cu greu vom putea să ne reculegem. În sunetul de goarne și de clopote, cari cheamă pe nepoții lui Ștefan cel Mare la noi fapte vitejești, se stinge, răpus de-o soartă nemiloasă, cel mai dulce și mai subtil cântăreț al sentimentelor românești, sfiosul și bunul *Iosif*, tocmai în clipa, când sufletul lui adânc se înflăcărase de cea mai minunată chemare „La arme!“, dintre câte s'au turnat în slove românești vreodată. Tunul românesc se urneă sprinten pe roțile lui de oțel, stindardele fâlăiau vioaie în auriul soarelui de vară, iar el, cântărețul cu inima de vâlvătaie mureă, îngânând în durerile din urmă:

*La arme cei de-un sânge și de-o lege!
La arme pentru Neam și pentru Rege!
Când Patria ne chiamă sub drapel,
Datori sunt toți copiii ei s'alerge,
Să-l aperse, să moară pentru el!*

Foarte încurând după *Iosif*, a ieșit din vieață tovarășul său de nenoroc și de pribegie, criticul inteligent și ager, *Ilarie Chendi*, un fiu al Ardealului și el. Cu dânsul, parcă s'a înmormântat pe vreme îndelungată din mișcarea noastră lite-

rară, spiritul ascuțit și fin în materie de critică, iar cărcotașii și parasiții literari, au îndrăznit să se lăfăiască iarăș în câmpia literelor românești, fără groază de stiletul ager și sigur ucigător, al agilului *Chendi*. Unul dintre aceștia, ca de pildă fantele exaltat dela Cluj, crede că își mărește aureola de destructor, dând și dânsul lovitura de copită leului mort, care dacă eră de carton nu ar fi putut să-l amuțiască atât de bine în celea dintâi avânturi ale ifosurilor sale.

Și durerosul bilanț nu se încheie aci. Va trebui să deplângem deapururi gândirea limpede și profundă a lui *P. Cerna*, poetul de foarte mare talent. Moartea lui *Cerna* se poate socoti ca un adevărat dezastru pentru poezia românească, mai ales într'un timp, când dincolo, în Regat, macabrii de talia lui *Davidescu*, se extaziază de trupuri putrezite și de alte orori ale așa-numiților simbolști.

Necrologul nostru literar trebuie să cuprindă, fără îndoială, și numele lui *Nerva Hodoș*, priceputul cercetător de manuscrise și de cărți vechi, răpit de curând dintre cei vii, de-o soartă tot atât de vitregă. Meritele lui pe terenul bibliografiei românești, îi asigură un titlu de veșnică pomenire în mișcările noastre culturale-literare.

Cercând să acoperim pe-o clipă durerea sufletelor noastre pentru atâtea pierderi ireparabile și trecând la însași mișcarea literară în 1913, însemnăm, că anul ce-a trecut, nu ne-a adus vreo operă de însemnătate covârșitoare, care să însemne vre-un hotar nou în străduințele literare ale neamului nostru. Nici vreo gru-

pare literară nu s'a impus în mod deosebit de anii din urmă. Închegări noi, curente, nu s'au arătat.

În Regat aceleași reviste își împart cetitorii, ca și în trecut. „*Flacăra*“ dlui *C. Banu*, cu apariția ei săptămânală, cu înfățișarea mai actuală și, firește, cu înmănușarea unui număr mai mare de scriitori, mai diferiți chiar ca concepții, credem, că e cea mai răspândită. „*Convorbirile literare*“, cu înălțimea lor academică, se cetesc de sigur din partea oamenilor cu mai mult răgaz. Iar „*Vieața românească*“ dela Iași, își susține publicul său, pe care l-a cucerit cu dreptate prin varietatea și bogăția materialului. „*Noua revistă română*“, a dlui *Rădulescu-Motru*, e interesantă foarte adeseori, mai ales pentru articolele, pe cari le scrie însuș, sau alții, preocupați de aceleași tendinți mai superioare, decât pentru literatura ce face. O astfel de literatură nu va găsi nici când editori în Ardeal.

Acelaș lucru putem să-l afirmăm cu toată hotărîrea, despre încercări, ca cea dela „*Facla*“, care nu are nimic sfânt, nimic mare, ce să nu stropească cu glodul ei. Iar noi Ardelenii, să se știe, prețuim curățenia, deci murdăria de ori-ce fel ne face oroare.

Foarte multă lume din Ardeal regretă, că mai ales cu anul 1913, nu mai e în măsură să urmărească activitatea literară-culturală, educativă, a marelui apostol dela Văleni, a dlui *N. Iorga*, atât de iubit și de cetit odată de publicul nostru. Nu mai e în măsură să urmărească scrisul dlui *Iorga*, fiindcă nu mai pătrunde la noi ca înainte. „*Neamul Românesc*“ vrând să ne vie, află graniți zăvorâte. Iar publicațiile harnicei tipografii din Vălenii-de-Munte, încă le putem vedea

foarte rar! În definitiv, mare păcat pentru cultura noastră, că, mai ales pentru vitregimea împrejurărilor, nu putem să urmăm, ca înainte vreme, în toate manifestările sale pe marele învățat și om de cultură, recunoscut deplin și în străinătate, care e dl N. Iorga.

Pomenim la reviste, înnoirile dela „Ramuri“ din Craiova, care alături de trecutul său frumos și hotărît, ca execuție tehnică, e cea dintâi între revistele românești.

În editura revistei „Ramuri“ a apărut, în cursul din 1913, cel dintâi volum al gingașului poet *I. U. Soricu*, după origine și după suflet un ardelean de al nostru. „Florile dalbe“ sunt cu adevărat un minunat buchet de floricele suave, cu miros proaspăt, tineresc, cari îi asigură d-lui Soricu un loc ales în poezia românească. Soricu a venit în ogorul literaturii românești ca un drumet cu grai vrăjit, ale cărui cântece pline de tinereță și de sentiment, te țin legat pentru multă vreme, alintându-ți sufletul.

Tot din jurul revistei „Ramuri“ își trimite d-na *Elena Farago*, cele două volume ale sale mai noi, în cari copilașii pot să găsească atâtea dragă-lăși pentru priceperea și cercul lor de vedere, iar marii cetitori atâtea desfătare în clipele aurite ale vieții micilor copilași. Prin d-na Farago literatura noastră pentru copii și-a găsit un condei chemat și deosebit de înțeleghător.

Pe lângă scriitorii cunoscuți din anii anteriori de publicul nostru cetitor, în cursul lui 1913, nu s'au mai afirmat alții noi în Țară. Înțelegem aici afirmări, cari să se impună în cercuri mai mari. Cei știuți, au colaborat cu hărnicie la publicațiile lor obicinuite. Au apărut câteva volume noi, pe cari nu ne

îngăduie spațiul, să le însemnăm aici. Deși o bibliografie completă ar aduce foloase reale și publicului cetitor și cerce-tător. Bibliografie, care să cuprindă noutățile din toți ramii publicistice.

Amintim un avânt îmbucurător pe terenul literaturii teatrale, căreia i se dă tot mai caldă atenție în Regat. S'au remarcat chiar câteva talente, cari dovedesc un progres și dau frumoase făgăduinți.

Trecând acum la mișcarea literară dela noi, din Ardeal, încercăm aproape acelaș sentiment, exprimat în fruntea rândurilor noastre. Scriitorii noi nu s'au impus, oricât am dori să fim optimiști și încurajatori. Nici chiar publicul cetitor nu mai pare atât de entusiasm, ca pe vremea „primăverii“ adusă de „Luceafărul“ și de scriitorii, cari s'au afirmat în coloanele lui.

Un eveniment literar al anului a fost de sigur volumul dlui *Octavian Goga*, „Ne chiamă pământul“, care cu toate că s'a tipărit la București, îl punem aici, fiindcă d. Goga ne aparține nouă mai mult. În acest volum al său, laureatul nostru poet, e adevărat că atinge coarde mai mult personale și încheagă simțiri, cari l-au încercat prin țări depărtate, dar frumseța și adâncimea noilor sale versuri e tot atât de profundă și de specifică, ca și înainte. Trebuie însă cetit cu mai mult răgaz, gândind mai adânc și mai cu liniște. Sunt frumseți mai subtile, mai fine, cari cer o anumită concentrare, spre a putea fi gustate.

D. *Al. Ciura* a continuat să ne dea foiletoanele sale interesante, de fină analiză sufletească. Și între altele ne-a dat „Floarea Betuliei“, o frumoasă traducere după romanul lui Ștefan Lázár.

Același lucru putem să-l scriem despre fecundul nostru nuvelist, despre d. Agârbiceanu. Pe lângă romanul său „Arhangeli“ din „Luceafărul“, a mai tipărit foite atrăgătoare și noi ca subiect în „Românul“ și în alte părți.

Dintre tinerii cari făgăduiau, nu s'a remarcat mai deosebit nici unul. D. *T. Murășan* doar de a fost mai spornic. Cei mai mulți se pare, că se fărîmă în munca ingrată de redacție, sau de colaboratori la gazete.

Popularizarea științei pare a lua un frumos început la noi. Dl *Gavril Todică* dela Geoagiu, a fost foarte harnic și în anul ce a trecut. Pe lângă numeroasele sale articole, a scos și câteva broșuri. Merită toată recunoștința pentru acelaș lucru d. *Vict. Stanciu*, și d. *Tit L. Blaga*.

Ne credem datori, să mai înregistrăm aici o frumoasă mișcare începută în 1913, sau cu puțin înainte: *nizuința, de a da poporului, cetitorilor dela sate, o lectură aleasă și îngrijită*. De-o bucată de vreme, începând cu „Asociația“, ochii tot mai multor cărturari ai noștri sunt îndreptați spre sate. Biblioteca poporală a făcut în această privință începutul, dând o serie de cărțicele foarte bine alese și cu gust alcătuite, chiar și ca parte exterioară. N'a lipsit nici inițiativa privată, ca „Biblioteca Șaguna“ a părintelui protopop *Dr. I. Lupaș*, broșurile istorice-naționale ale „Libertății“ dela Orăștie „*E-roii noștri*“, cari s'au tipărit în peste 25.000 exemplare, și cărticica dela Cluj a dlui *A. Lupeanu*: „De vorbă cu sătenii“, foarte bine apreciată. Toate acestea se disting prin o limbă curată, poporală și aleasă în aceeași vreme. Ar fi o adevărată binefacere pentru poporul nostru, dacă s'ar continua și

în acest an cu stăruință tot mai înălțată pe calea începută.

Cetitorii noștri de literatură frumoasă, au fost grupați în 1913 în jurul revistei „Luceafărul”, care se ține cu vechea demnitate la caracterul de revistă literară și artistică, și în jurul „Cosinzenei”, organ cultural-enciclopedic, care, cu varietatea articolelor și ilustrațiilor sale, e o publicație din zi în zi tot mai atrăgătoare.

Cronicar.

CE CREDEA IANCU despre o împăcare cu Ungurii?

Suntem în toiul pertractărilor de pace cu contele Tisza și din prilejul acesta reproducem — fără comentariu — un pasaj din raportul marelui nostru erou Avram Iancu, pe care el îl înaintase Curții vieneze după luptele din 1848—49. Aci se învederează modul de gândire al aceluia, care încă fusese „poffit” să încheie o pace cu Ungurii. Iată-l:

„...Parlamentările aveau numai scopul, de-a mască împlinirea planului.* Pentru treaba aceasta au ales pe deputatul Dragoș, un Român cu sentimente ungurești. În 23 April prefectul Butean a primit dela el o scrisoare din Brad, cu data 19 April, adresată totodată și cătră mine; în scrisoare suntem poffiți la o sfătuire, să ne înțelegem prietânește.

În aceeaș noapte am venit la Abrud și am împărtășit scrisoarea și prefectului Axente Severu, care eră tocmai atunci în Abrud. El îndată a zis, că n'are să se aleagă nimic din toată sfătuirea, deoarece ideile Ungurilor kossuthiști, sunt cunoscută; Românii au avut vreme să învețe, ce înseamnă credința ungurească, și tot lucrul este o tragere pe sfoară; de aceea el ar fi de părere, să nu urmăm învițării. A ter-

* Planul acesta eră, ca Ungurii să cucerească Munții apuseni, pe cari Iancu și popa Balint îi apărau cu îndărătnicie.

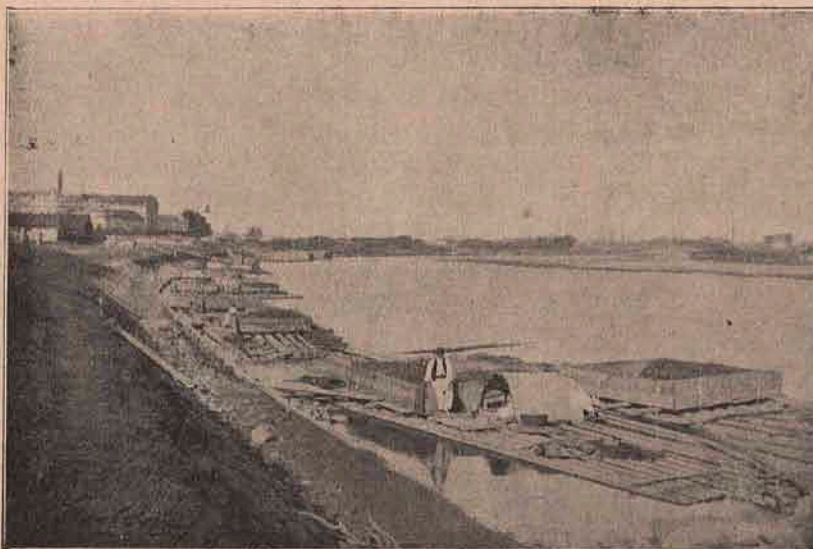
minat cu vorbele: „Timeo Danaos et dona ferentes!”

Cei mai mulți, din contră, au fost de părere, că o convorbire cu Dragoș și dacă nu va fi folositoare, dar nu va fi nici stricăcioasă. În 25 April ne-am dus la Mihăileni,* adevă eu, prefectii Buteanu și Dobra, prefectul de mai înainte al Câmpiei, preotul Vlăduț, subprefectul meu Boeriu, și alții; acolo ne-am întâlnit cu Dragoș. Scopul meu eră mai ales, să aflu ceva, cum mai stau lucrurile în afară de Munți... *La puțința unei păci cu Ungurii nu m'am gândit nici decum...*”

Că Iancu și Axente Severu au avut dreptate, o dovedesc îndeajuns faptele fixate pe paginile istoriei. Parlamentările repeșite cu Dragoș au adus cu sine, că de fapt o parte a poporului a depus arma și s-a reîntors pe la căminurile părăsite. Atâta a fost de-ajuns, ca Hatvani să între fără împotrivire în Abrud. Când poporul însă a văzut, c'a fost tras pe sfoară, a prins din nou armele și a sfărâmat puterea celui, care-i călcăse pământul, iar pe trădătorul Dragoș „l-au găsit într'o pivniță, l-au târât afară și cu lăncile l-au sfârticat”.

□ □ □

* Cătră Brad.

Români Ardeleni, — cu plutele pe Murăș și pe Tisa. Un primitiv soi al navigației în Ungaria, e dusul de lemn pe râurile mai mari, cu plutele. Chipul de aci ne arată niște plutași români ce duc bărne de brazi pe Murăș și Tisa... Acolo pe plută le e casa, masa și tot. Noaptea le trag la țarm și acolo dorm.

Colosul dela nord.

— Câteva date statistice despre Rusia. —

Cu trupul ei uriaș, diform de mare, Rusia apasă asupra celorlalte țări din Europa amenințator și întunecat. Mințile agere și înainte văzătoare, privesc cu teamă oarecum, spre uriașul acesta, pe lângă care celelalte state se 'ntind, ca faimoșii pitici pe lângă legendarul Guliver. Dar Rusia pe lângă toată estinderea ei, totuș astăzi nu amenință încă cu nici un pericol, ce n'ar putea fi învins. Prea e ocupată cu reorganizarea armatei și prea multe alte chestii interne o preocupă, decât să fie periculoasă și războinică.

Insă va fi.

Aceasta n'o spune cutare sau cutare om entuziast și diplomat, ci o spun cifrele reci, cari arată în ce proporție se desvoaltă împărăția Țarului. În 1902 totalitatea locuitorilor Rusiei era 139,320.000 iar în anul 1912 acest număr se urcă la 171,000.000. În 10 ani a crescut deci cu 31 de milioane locuitori, după care e ușor de socotit, că în cincizeci de ani, presupunând tot o desvoltare normală, populația Rusiei va crește atât de mult, că va trece peste populația tuturor celorlalte țări din Europa, laolaltă luate...

Și norocul Rusiei e, că ea va putea și atunci, să dea existență

tuturor locuitorilor, căci pământurile necultivate și neexploatate, le are încă din abundență.

Și s-a observat, că cu cât populația îi crește, cu atât se îmbunătățește și soarta poporului. Țăranii se nutresc azi mai bine și se îmbracă mai bine. În ultimii patru ani importul ei la articole de consum, a fost de un jumătate miliard coroane, pe când în cei dinainte 4 ani, el abia se urcase la 300 milioane.

Primejdia care amenință însă statele europene din partea Rusiei rezidă în creșterea armatei ei. În Rusia se prezintă an de an *un milion și două sute de mii de feciori spre asentare*. Din suma aceasta considerabilă nu se recrutează nici jumătate, ci abia 450 mii, căci statul nu are nevoie de mai mulți. Contingentul ei activ e de un milion și treisute cincizeci de mii de soldați, dar în 1913 numărul acesta a mai fost urcat cu 50 de mii, iar în anul acesta el se va urca cu încă 115 mii. Și urcarea aceasta așa va merge până în 1917, pe când e proiectată sfârșirea reorganizării armatei. Atunci contingentul de pace va fi de un milion și șaptesute de mii de soldați. Față de acest număr, contingentul de războiu se va stabili la cinci milioane și șasesute de mii. Dar acest număr nu e total; el se mai poate mări la caz de nevoie. Dacă Rusia ar înarmă, cum a făcut de pildă Bulgaria în războiul din urmă, tot pe al 10-lea om al său, atunci ar putea mobiliza *șaptesprezece milioane de oameni*.

Ei, aici e primejdia! În fața acestui număr, celelalte state ale Europei se pitesc și se retrag modeste după ușe.

□ □ □

In satul meu...

— O carte cu chipuri, cu mult înțeles. —

Elzas-Lotaringia, nenorocita provincie franceză, ajunsă pe mâinile Nemților, e pe cale de a se desnaționaliza. Apăsările crude au scârbit atât de mult pe bietul popor francez, că în sufletul lui mândru și cerbicos, a început a se sălășlui

un fel de nepăsare hotarnică cu inerția. Glasul de trezire, ce-i vine des și plin de revoltă de peste hotar din țara-mamă, nu mai are par'că puterea unei chemări sfinte asupra lui și-l primește de multeori cu indiferență, căci sub piciorul sălbatec al căpeteniilor militare de tagma maiorului Reuter, în Elzas-Lotaringia să respiră greu și înădușit din cale-afară...

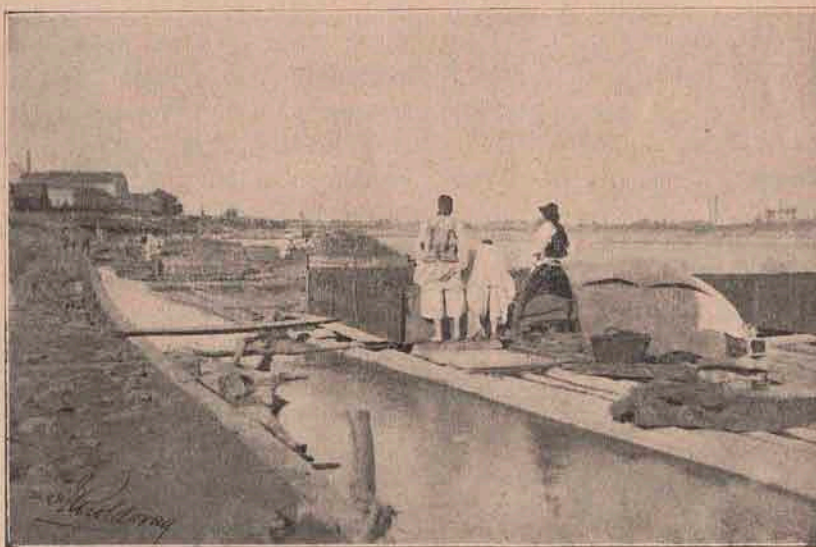
Și cu toate acestea, nicăiri nu se lucrează atât de mult pentru înălțirea conștiinței naționale, ca tocmai aici. Agitația pentru menținerea sufletului francez în popor se desfășură în cadru constituțional peste tot și se fac sforțări grele, ca popoului să-i rămâie viu în suflet, că dincolo de Rin, el are un frate mare, puternic, care va veni în curând să-l îmbrățișeze și să-l ducă din streini acasă... Ideea aceasta o exprimă și o carte de povești cu chipuri, scrisă pe seama băeșilor de școală și a poporului, apărută acum de sărbătorile Crăciunului, sub titlu interesantă: „*Satul meu*“. Foile franceze i-au făcut reclamă americană cărții acesteia, au scris despre ea articole peste articole și n'au încetat a slăru pentru răspândirea ei în fiecare căsuță franceză din Elzas-Lotaringia. Satul acesta, despre care autorul cărții „*Oncle Hansi*“ povestește, e un sat micuț în Elzas, ferit de lume. În el stăpânește acum du-

rere și năcaz. Poporul și copiii se adună la taifas și un paznic bătrân al satului începe să spuie, cum armata nemțească a învins pe cea franceză.

„Da, — zice bătrânul paznic, — pe noi ne-au învins, dar căpitanul meu, lângă care am luptat, mi-a spus, că toate acestea s'au întâmplat așa, numai ca să ajungem noi de-asupra atunci, când va sosi plinirea vremii...”

„În satul meu — asta o spune Oncle Hansi băeșilor, — acum e mare jalea, fiindcă satul meu acum doarme. Dar credeți-mi, că se va însenina odată cerul și de-asupra satului meu și-atunci noi, cei din Elzas, vom fi liberi și fericiți... Satul meu, pe care-l așteaptă atâta fericire e acolo, unde cerul înstelat se îmbrățișează cu pământul, unde petrele sunt albe și misterioase și unde e liniștită acum și șoseaua. Odată însă vor veni dinspre hotar... Acum e liniștit totul. Numai o singură luminare tremură n'nr'o fereastră; acolo se adună poporul și ascultă poveștile despre armata franceză, despre aviatori, despre lupta neamurilor din Balcani, cari și-au redobândit țara lor... Atunci însă, când vor veni dinspre hotar, nu va mai arde numai o luminare în satul meu, ci vor arde sute și mii de luminări, căci atunci va fi sărbătoare mare...”

Cu astfel de cărți de povești,

Plutașii români ajunși cu plutele până pe la Seghedin, după călătorie de 3—4 săptămâni tot pe apă.

pentru copii se face în Elzas Lotaringia politică naționalistă franceză, se 'nfrănesc inimile și se sădește în sufletul copiilor dorul de ziua mare sfântă, când vor veni dinspre hotar...

□ □ □

Fragson Harry...

— Moartea tragică a unui mare artist francez. —

E din cale afară tragică moartea, care a răpus pe cel mai popular cântăreț al anilor din urmă pe scenele din Paris. Asasinarea lui de către propriul său părinte, a zguduit adânc întregă ceata oamenilor, cari se obicuiseră să-i asculte sară de sară cântecelele măestre prin varieteturile parisiene și de aceea nimeni nu i-a venit să creadă veștile, ce se zvoniseră despre moartea lui, în preajma Anului nou.

Și erau drepte! Acum, după ce Fragson Harry a fost și îngropat, ele se confirmă în întregime chiar și în amănuntele lor, cari atunci păreau imposibile. Fragson Harry, adevărat, a fost împușcat de propriul său tată, pe care el îl ocrotea și-l îngrijea cu adevărată dragoste de fiu.

Nainte cu vreo 20 de ani Fragson Harry fusese încă un biet cântăreț, din aceia, de cari sunt prin orașele mari cu grămada, nebăgat de nimeni în seamă, și neprețuit... Încetul cu încetul însă, a început să se ridice din mulțimea anonimă și zi de zi a devenit tot mai iubit și tot mai apreciat. În anii din urmă cântecul lui plăcea așa de mult, că în varietetul unde numele lui era anunțat, lumea da năvală și umplea stalurile cu desăvârșire. Dumnezeu îi scosese norocul în cale pe semne, și câștigul lui lunar era cam 20.000 de franci.

Cam cu vre-o șase ani mai înainte îi murise mama și de-atunci el a luat pe bătrânul său tată pe lângă sine. L-a luat în casa sa și se îngrijea de traiul lui, ca viața să-i fie cât mai senină și cât mai ușoară. Bătrânul nu i-a fost spre greutate fiiului și a trăit în preajma acestuia, fără ca să-l supere sau

Vedere din Bihor: Secerători din Bihor, la gara din Borș-șeș, unde își caută lucru.

să-i fie vre-o pedecă în cale. Dar de-o vreme lucrul s'a schimbat. Moșneagul de aproape 80 ani s'a împrietinit cu beutura și-și petrecea zilele numai în crășime, de dimineața până seara. De atunci se 'ncuibase nenorocul în casa lui Fragson Harry. Tatăl său de câteori venea beut, începea să se certe și să-i amărăscă zilele. Artistul însă căută totdeauna să evite scenele bătrânului amețit, el îi ferea regulat din cale...

Certele însă erau cu toate acestea tot mai dese. Ele se iscau mai ales, pentru că Fragson Harry trăia cu o prietină a sa necununat și bătrânului i se băgase în cap, că aceasta vrea să-i înstrăineze de el pe fiu-său. Teama aceasta neîntemeiată îi intrase în creier adânc, și se prefăcuse în idee fixă și ea a fost cauza, că Fragson Harry a căzut ucis de un glonț de revolver trimis de mâna tatălui său propriu.

În ajunul Crăciunului copilul i-a dat bătrânului o bancnotă de 100 coroane. Acesta a luat-o și i-a mulțumit, zicându-i:

— „De banii aceștia tocmai am acum mare nevoie“.

S'a dus apoi și a cumpărat un revolver pe ei, ca să pună sfârșit cu el vieții aceuia, care-i dase.

Sărbătorile Crăciunului au trecut însă în liniște. Dar în preajma Anului-nou, bătrânul, care beuse mai mult decât altădată, s'a 'ntors acasă foarte furios. A 'nceput să se certe iară cu Fragson Harry pentru dragostea sa nelegiuită și într'un moment de furie apoi scoase revolverul și trimise un glonț în inima copilului său. Acesta a căzut jos și peste două ore și-a dat sufletul...

Bătrânul după aceasta a rămas liniștit și a așteptat pe iubita artistului, ca să-i curme și ei zilele. Aceasta din norocire tocmai fusese dusă din Paris în ziua aceea și n'a dat pe la iubitul ei. Așa apoi a rămas în viață.

După tragedia aceasta, tata lui Fragson Harry a fost îndată deținut și întemnițat. Lumea a rămas consternată la vestea tragică și mulți erau de părere, că bătrânul a săvârșit fapta sa într'o clipă de nebunie.

Parisul întreg a deplâns moartea popularului cântăreț și la îngropăciunea lui au luat zeci de mii parte...

După Fragson Harry a rămas de altfel și o avere de vreo 2 milioane. Aceasta va trece acum în mâinile statului francez, deoarece tatălui ucigaș nu i se dă.

RÂNDURI MĂRUNTE

Almanah, ori altceva?

Iubitul meu profesor de pe vremuri, domnul Dr. Alexandru Bogdan, în articolul său din numărul trecut al revistei noastre, stabilește cu multă obiectivitate importanța și rolul „Almanahului scriitorilor dela noi”, pe care l-am întocmit și editat în toamna anului 1911.

Pentru stima ce-o port iubitului meu fost profesor, țin să amintesc, că recenziunea ziarului „Românul” asupra „Almanahului”, — dacă s'a scris din pricina, că eu aș fi „tratat prea mașter și în ton și în informație, ziarul „Românul”, pentru că să dau informații cu atât mai bogate despre „Tribuna”, — cum zice stimatul meu fost profesor — e foarte puțin justificată, chiar și acum după doi ani și mai bine dela apariția ei. Prea puțin justificată, fiindcă acesta nu poate să fie motivul, din care a purces acea recenziune celebră, pentru care am mulțumit într-o scrisoare recomandată imediat la apariția ei, domnului Vasile Goldiș, directorul ziarului.

Acesta nu putea să fie motiv, fiindcă eu n'am tratat prea mașter ziarul „Românul” ca să scot la iveală „Tribuna”, ci am scris despre el numai ceea, ce se putea scrie despre un ziar, care abia apăruse de un an de zile și care nu avea prin urmare un trecut lung și vișoros, ca să-i pot scoate la iveală importanța politică-culturală și droaia proceselor, pe cari nu le avea — atunci. Ce eră să scriu despre el, sau ce-ar fi trebuit să scriu?, asta nici azi n-o știu. Am scris ce-a fost, căci „minciuni și basme” nu puteam scrie.

Sunt absolut nevinovat în chestia aceasta și pricina, că „Almanahul” a fost în acel ton și cu aceea înțelegere adâncă recenzat, e a se căuta alt undeva. Eu, care păstrez și-acum toate scrisorile directorilor de ziare, căroră le-am cerut informații asupra gazetelor, ce le conduceau, știu motivul, pentru care „Almanahul” a fost primit așa de Românul. N'am căutat însă niciodată, ca să răspund la acea recenziune, căci asupra Almanahului meu se rostise doar dl Nicolae Iorga într'un prim articol în „Neamul Românesc” și se rostise aproape în acelaș senz favorabil, toate celelalte ziare și reviste. De ce mai eră atunci nevoie să răspund și eu? Tonul disonant al Românului nu mai putea să mă nedreptățească.

Recenziunea lui eră expresiunea mentalității și a felului de apreciere a „Redacției” lui interne și de ce eră nevoie, să răspund eu unei recenzii, care nu putea fi altfel, decât cum eră Redacția de atunci.

Budapesta, 18 I. 1914

S. Bornemisa.

Noi și Chinezii. După cunoștințele noastre China e o împărăție nu numai mare și foarte populată, ci și ciudată. Noi știm despre Chinezii, că între mâncările lor predilecte se numără gândacii de Mai, cuiburile de rândunele, șerpii, broaștele și altele de felul acesta. După câte am învățat în școală, într'adevăr ne închipuim, că aici nu poate fi nimic normal și nimic cum se cade, și toate-s anapoda și altfel ca la noi. E așa de fapt, dar au unele obiceiuri Chinezii, cari dacă le observi și te gândești bine asupra lor, nu știi ce să zici de ele. De pildă noi când salutăm pe cineva, luăm pălăria din cap; Chinezii și-o pun pe cap. Când nouă cineva ne-aduce o veste rea, arătăm față măhnită; Chinezii se arată veseli, pentru că să înșele spiritele rele. Semnul de jale la noi e culoarea neagră; la Chinezii e cea albă. Chinezii plătesc medicilor numai atâta vreme cât sunt sănătoși; noi le plătim, când ne îmbolnăvim...

Oare suntem noi mai cumiți, ori ei?...

Asta poftim și-o faceți! În războiul naval dela 1666 dintre Anglia și Olanda, flotele celor două țări au avut o luptă îndârjită și grea, care a ținut trei zile întruna, în canalul La Manche. În ziua a patra comandantii din ambele părți au încheiat în mod tăcut armistițiul și ziua aceasta de odihnă soldații de pe vasele de războiu învrăjbite, au

folosit-o, pentru a se delecta reciproc, arătându-și unii altora fel de fel de producții. Îndeosebi un foarte iscusit și isteț matroz olandez a început să arate o gimnastică așa de interesantă în vârful catargului, că băgă în spaimă pe camarazii săi, iar pe Englezi îi umplă de invidie. Când s'a coborât pe bord, tovarășii au început să-l aclame și să strige mândri la soldații englezi, că astfel de lucruri s'arate și ei. Un Englez mândru și ofenzat în mândria lui de strigătul Olandezilor, s'a urcat numai decât în vârful catargului și a încercat să reproducă producțiile Olandezului. Perzându-și însă cum-pătul, a căzut din vârful catargului pe bord, dar spre norocul lui n'a murit, ci a suferit numai câteva răni mai grele. După câteva minute de reculegere însă, s'a ridicat, a început să urce din nou pe catarg și a strigat din înălțime la soldații olandezi: „Asta poftim și-o faceți dum-niavoastră!”

Cuvintele lui au stârnit pe amândouă corăbiile un hohot uriaș, dar pentru aceea nimeni n'a cutezat, să imiteze pe bravul fiu al Albionului.

A înebunit din pricina oglinzilor prea multe. Un lord englez, dintre aceia, cari își uită de rang și de avere și se ndrăgesc de câteo frumoasă din o clasă socială mai de jos, pentru dragostea căreia sunt apoi în stare să se ia la harță cu toată familia, — a ajuns mai dăunăzi înaintea judecătii pentru un motiv foarte ciudat. A fost acuzat, că a pricinuit înebunirea unei fete frumoase, pe care doriă să și-o iee de nevastă. Tânărul lord îndrăgise fata și împotriva voinței tuturor ai săi, voia să și-o știe a sa și numai a sa. Fata însă nu fusese, pe semne, plămădită din un aluat prea fin, căci în taină primea dragostea multora

Vedere din Hălmașiu, (comit. Aradului): O parte din târgul Hălmașiuului.

Școala de ofițeri de Cavalerie din București. — Sus se văd ofițerii instructori ai școlii, în mijloc cu dl general Bogdan, eroul care a prins brigada bulgară la Ferdinandovo. — Jos un grup al elevilor școlii, candidați de ofițeri.

încă, în afară de cea a lordului. Au aflat lucrul acesta și părinții tânărului îndrăgit și i l-au destăinuit, crezând că în felul acesta o să-l înștrăineze de față. Lordul însă a simțit, că fata îi e tot mai dragă și mai scumpă și cum unei inimi îndrăgite puțin îi trebuie, ca să ierte, a trecut și el cu vederea peste greșala fetei, dar o pedeapsă a ținut totuși să-i dea, ca să nu-și mai uite jurământul de credință, ce i-l făcuse. A închis-o drept aceea într-o odaie luxoasă, cu scumpe covoare pe jos, cu mobilă elegantă și cu pereții numai oglindă. Asta, pentru ca fata să-și vadă neconținut fața și să-și aducă mereu aminte pe jurământul pus. La nceput prizoniera s'a simțit bine în închisoarea sa și se punea bucuros la taifas cu servitoarea, care-i aducea de trei ori la zi mâncarea. După câteva zile de închisoare însă, a devenit melancolică, mai apoi mâniașă și ntr'o bună zi a nceput să zdrobească minunatele oglinzi, cari îi reflectau neîntrerupt fața... Au scos-o îndată din închisoare și au chemat medicul să constate, că ce-i lipsește fetii? Acesta apoi a constatat *neburnia*, care pusese stă-

pânire pe creerii fetii din pricină, că zile dearândul nu și-a văzut decât fața proprie în oglinzi și asta i-a procurat o grea criză de nervi. Părinții fetei au improcesuat pe tânărul lord, care, involuntar, din dragostea prea mare, a pricinuit miresii sale sale atâta nenoroc.

*

Întâmplări de pe scenă. Într'o revistă engleză se dau o mulțime de întâmplări hazlii, petrecute în viața marilor artiști, pe scenă. Între acestea aflăm două nostime de tot. Una s'a petrecut cu artista Calvé, în anul 1881, când a jucat la Bruxela în Figaro rolul Cherubinei. Cum însă doamna Calvé era pe-atunci încă foarte tânără și foarte subțirică, și-a îngroșat în mod artificial nițel șoldurile, dar lucrul n'a reușit și picioarele i s'au făcut prea groase pentru trupul ei mlădios, așa, că părea figură foarte ciudată. În actul prim publicul a privit mirat la actriță și pe fața lui se oglindea o nemulțumire parcă. Directorul observând aceasta, în actul al doilea, a poruncit artistei, ca să arunce de pe sine mijloacele artificiale și să apară natural.

„Când m'a văzut publicul acum așa subțirică, — scrie dna Calvé, — a căscat ochii mari și ca la o poruncă anumită a izbucnit în hohote nebune. Am rămas frapată și mi-am pierdut întreg cumpătul, că abia m'am putut ține pe picioare. De atunci însă nu mi-am mai pus nimic artificial pe corp“.

Cazul al doilea e și mai nostim.

Celebrul cântăreț englez C. Santley jucă în Faust pe Valentin. Eră scena, când Valentin fu străpuns cu un pumnal și capul lui cade pe sânul Martei. Scena aceasta de efect jucată cu temperament, avu efect grozav. Sala întreagă rămase înmărmurită și se făcu o liniște mormântală. În clipa aceasta însă răsună un glas adânc, de pe galerie:

„Ce vă uitați? Nu vedeți, că moare? Desfaceți-i gulerul, să poată răsuflă!“

Efectul s'a risipit firește, ca fumul și un râs caotic a umplut sala. Cântărețul Charles Santley de-atunci n'a mai putut jucă niciodată în Faust.

DĂRI DE SEAMĂ

„Credințe literare“ de C. Ș. Făgetel. — Așa întitulează dl C. Ș. Făgetel, redactorul revistei „Ramuri“, articolele sale despre mișcarea literară a anilor din urmă. Potrivit nume și fără pretenții, dar mai ales bun, că va cruța pe autor de eventuale răspunsuri cu otravă. Nimeni nu va putea să se supere pentru conținutul lor pe autor, căci dânsul spune cu atâta nevinovăție: sunt credințe literare de-ale mele, credințe, pe cari mi le-am formulat stând și eu cu ochii deschiși la lupta literară, ce s'a desfășurat înaintea mea. Ce sunt eu de vină, că mie mi s'au părut astfel lucrurile și nu altfel? Mie așa mi s'au părut, dar poate să nu fie așa...

Dar sunt așa, adaugem noi și grăbim s'o spunem, că aceste credințe literare sunt și ale noastre, ale tuturor, cari privim încă și acum literatura ca un bun național, și cari nu înțelegem de loc, ca cineva să se tăvălească în apele ei, ca unele animale grăsuțe prin mocirle... Dl Făgetel are dreptate și a făcut un bun serviciu, că în fuga condeiului a ținut să fixeze câteva lucruri de folos din mișcarea literară a anilor din urmă. În „Deghizarea lipsei de talent“ ne dă în câteva trăsături meștere întreg istoricul simbolizmului la noi și ne clarifică pe deplin asupra acestei ciudățenii de curent literar.

Remarcăm întâi acest articol, deoarece avem și noi în Ardeal un simbolist, pe dl Emil Isac, care tocmai acum anunță în revista unguerească „Nyugat“, că-i va apărea încurând o celebră operă: „Cuvinte reci despre vieța caldă...“

Cele mai multe din articolele dlui Făgetel sunt dări de seamă despre unii scriitori marcantți ai zilelor noastre și despre trei morți: *Eminescu*, *Traian Demetrescu* și *Iosif*. În aceste articole scânteiază o inteligență frumoasă, un gust estetic desvoltat și un spirit critic, pe care dl Făgetel zadarnic caută cu modestie să și-l conteste. Remarcăm îndeosebi dările

de seamă asupra lui *Delavrancea*, *Iosif*, *Eminescu* și *Traian Demetrescu*, cari sunt scrise cu un temperament, cum numai rar întâlnești în scrisul de azi. Caracterizarea concisă a lui *Eminescu* e foarte reușită și foarte nimerită. Pe *Iosif* îl tractează cu gingășie, așa cum a fost întreagă ființa sa, pe *Traian Demetrescu* discret și duios, iar pe *Barbu Delavrancea* cu entuziasm și cu admirație.

Sunt frumoase apoi paginile asupra *Elenei Farago*, *Bucura Dumbravă*, *Ion Agârbiceanu*, *Cerna*, *Emil Gârleanu*, *N. Iorga*, etc...

Cetitorilor noștri le recomandăm cu drag „Credințele literare“ ale dlui C. Ș. Făgetel. Prețul unui exemplar 2 cor. și 20 bani pentru porto. De vânzare la „Librăria S. Bornemisa“ în Orăștie — Szászváros.

*

„Cum vorbim și cum ar trebui să vorbim românește“, de A. Banciu. Dl Axente Banciu, profesorul conștientios din cale afară al elevilor dela gimnazul din Brașov, ne trimite la redacție broșura cu titula de mai sus. Am cetit-o cu acelaș interes, pe care numai în orele sale de limba română l-am mai dovedit, acum vor fi vreo 7 ani, când ne făcea atenți tot la greșeli de limbă și ne spunea mereu cum vorbim și cum ar trebui să vorbim românește? În cursul acestei prea plăcute și interesante lecturi, nu știu cum s'a făcut, că m'am simțit din nou băiat și mi s'a părut, că văd iară pe dl profesor Banciu cu creta lângă tablă, explicându-ne pentru nu știu a câta oară mulțimea de greșeli ortografice, ce le făceam în lucrările scripturistice...

În broșura aceasta ce-o pune acum la îndemâna publicului, dl Banciu îmi pare tot ca acum 7 ani, cu lecțiile conștientioase și pline de interes ale profesorului harnic, care îndrumă mereu spre calea cea adevărată și nu lasă nici un prilej, fără ca să coreage și să instrueze...

Din multele greșeli ortografice și de limbă ce se strecoară în toate publicațiile dela noi, dl Banciu a adunat un mănunchiu frumos și-acum

ni-l îmbie în această broșură, ca să vedem, cât suntem de păcătoși și cu cât de puțin ne-am ales din cele, ce ni-a spus de-atâtea ori în școală.

Cetind broșura aceasta interesantă și foarte instructivă, observăm, că dacă de multe ori, scriind și vorbind, greșim din nebăgare de seamă, și mai de multe ori greșim din neștiință, pe care ni-a pricinuit-o persistarea îndelungată pe lângă aceeaș formă greșită. Dânsul ne atrage cu bunăvoință — uneori și cu ironie — atenția asupra acestor greșeli și ne strigă parcă la fiecare pas: „Iată cum vorbiți și cum ar trebui să vorbiți!“

Ni-e scumpă limba strămoșească — cum credem, că ori căruia Român de bine scumpă-i este, — și dorim, ca să ne rămână curată și neschi-monosită!

De aceea recomandăm din tot sufletul tuturor cetitorilor revistei noastre broșura dlui profesor A. Banciu și-i rugăm, ca s'o cetească, căci vor afla în ea și dânsii, de sigur, ceea ce noi am aflat: iubirea mare pentru limba noastră a unui profesor luminat și lupta sa îndârjită, ca să ni-o apere de invazia spiritului strein, ce tinde să ni-o strice!...

Broșura se poate procura dela autor, în Brașov, precum și dela „Librăria S. Bornemisa“ și alte librării. Prețul 80 fil. + 10 fil. porto.

I. BRUMĂ

COLABORATORILOR NOSTRI

Rugăm pe toți colaboratorii revistei noastre, ca manuscrisele, pe cari doresc să le publice în „Cosinzeana“, să binevoiască a le trimite pe adresa redactorului nostru prim: dl SEBASTIAN BORNEMISA, în

BUDAPEST, VIII.

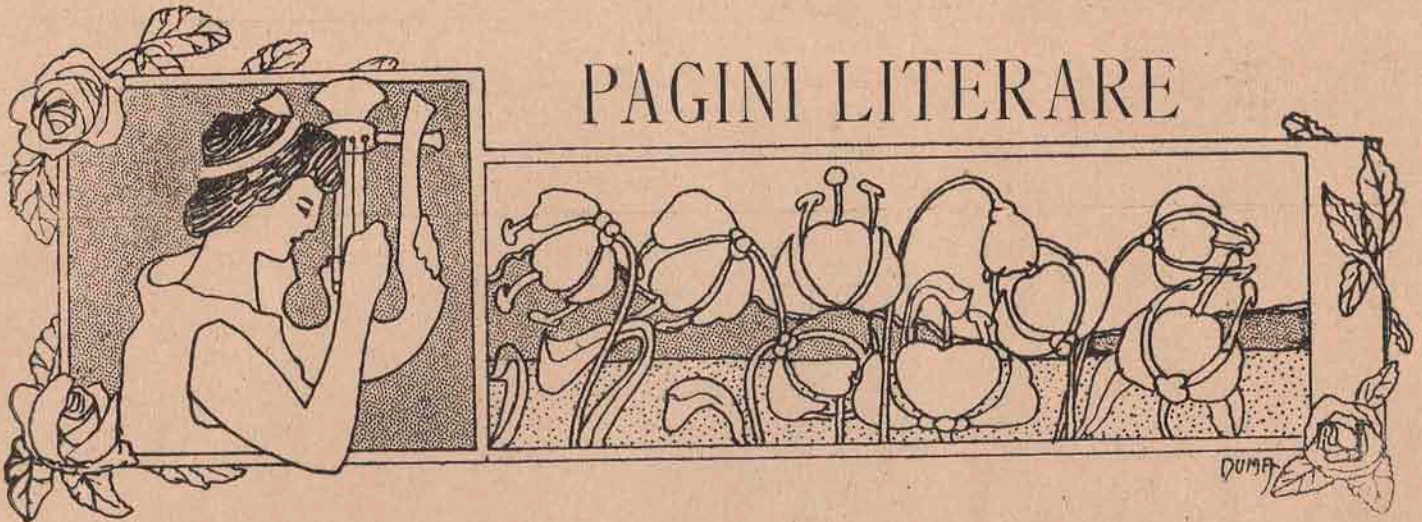
Kösfaragó u. 5. I. 7.

Răspândiți revista „Cosinzeana“
între cunoscuții dumneavoastră!

PAGINI LITERARE

Logodnicul.

Castel vrăjit mi-e sufletul. Întrânsul,
Cu dorul la mireasa depărtată,
Își țese visul mantie de mire
Și-așteaptă 'n poartă soli doriți să-i bată.

De când așteaptă. Zilele de vară
S'au dus și-au dus seninul lor cu ele.
Și toamna, risipind bogatul aur,
S'a dus cu stolul mut de rândunele.

Din albi trandafiri tăcuta iarnă
Și-a scuturat potopul de petale
Și l'au găsit și l'au lăsat pe mire
Cu ochii așternuți pe-aceeaș cale.

Așteaptă. Vremea trece peste dânsul.
Și teama i-a bătut odat, la poartă,
Cătându-și în castelul trist repaus.
Ci ruga ei rămasu-i-a deșartă.

Și s'a oprit la poartă îndoiala,
Dar nici ea n'a putut găsi intrare,
Și n'a putut găsi popas revoita
Și nici nemilostiva nepăsare.

Dar într'o zi, cu viers din lumi streine,
Ceru 'n castel durerea să rămână,
Și visul tânăr porțile deschise
Că dragoste-i cuprinse alba mână.

Și-acum se 'nchină amândoi și-așteaptă,
Dar, când în cântec focul și-l alină,
Din temelie tremură castelul,
Iar eu? Eu plâng de dorul tău, Lumină!

I. U. SORICU

O UMBRĂ

N. N. BELDICEANU

Nu știu, ce anume mi-a trezit amintirea aceasta dureroasă. Poate țărâitul jalnic al ploii, care uneori aduce cu un suspin, poate lumina turbure mohorâtă, care plutește azi în casă ca o ceață; poate mirosul de frunze veștede, ce îmi vine pe fereastra deschisă, — mireazma aceasta de toamnă, care-mi strânge inima... Cine știe, ce anume mi-a adus azi umbra chinuită a lui Ion Vameșu.

Gimnaziul l'am făcut într'un lărgușor din fundul Moldovei. Stam în gazdă la o profesoară, Elisa Vameșu. Bărbatul ei eră cu mintea răfăcită, decând îl dăduse afară din slujbă. Auzisem, că-l îndepărtase fără nici o vină, la o schimbare de guvern.

Și iată, că astăzi, — fără să știu de ce — mi-a răsărit în minte umbra dureroasă a bolnavului și-l văd limpede, ca și cum ar fi aevea înaintea ochilor mei: deșirat, adus de spate, cu o lumină de rugă umilită în ochii albaștri-șterși, cufundați în orbite-adânci, cu mâinile afărând moi dealungul trupului; îmbrăcat pururea într'o redingotă roasă, pătată, cu niște ghețe scâlciate, cu vârfurile aduse în sus. Umblă totdeauna ca o fantomă, — par'că se temea se umble mai apăsat, — și strecură în laturi priviri sfioase.

Din ziua, în care rămăsese fără slujbă, cucoana Elisa dăduse drumul slugii. Îl vedeam tăind lemne într'un ungher al ogrăzii, ferit de ochii vecinilor; oprindu-se din când în când și strecurând priviri piezișe de teamă; îl auzeam spălând vasele în bucătărie, îl vedeam seara cinchit pe un scăunuș în odăița lui lângă bucătărie, în lumina pustie a lămpii, văcsuind ghețele nevestei cu ochii șterși și triști jintiți departe. Noaptea, târziu, dupăce adormea lumea din hudița strâmtă, îl auzeam ieșind pe porțișă; s'atunci știam, că se duce s'aducă apă dela fântâna din răspântie. Îl auzeam, poate, vreme de un ceas, eșind și întrând pe porțișă și turnând apă în putina de sub părete; așa cără în fiecare noapte, până când o umpleă ochiu; și numai atunci intră în chilioara lui, în care nu eră decât un

pat hrentuit și un oghial murdar și rupt, din care eșia vata. Uneori, până noaptea târziu, vedeam arzând la el lumină și venea până la mine un murmur nedeslușit de rugăciune, — atunci știam, că stă în capul oaselor pe mindirul gol și cetește biblia; și în liniștea adâncă mi se părea, că deslușesc și fășăitul filelor. Câte odată se isbea câte o ușă, ca de furtună, și glasul făios al cucoanei Elisei se înălța plin de mânie în noapte:

„Da' până când, mă rog, nerușinarea asta? Auzi; să stea cu lampa aprinsă până la vremea asta: par'că eu fur gazul, nu-l cumpăr...”

Și lampa se stângea repede; iar cucoana Elisa frânța ușa și întră în casă bombănind.

Într'o iarnă, mi-aduc aminte, că l-a dat de spate afară din casă, și am auzit-o șipând ascuțit:

„Am să te duc la balamuc... Da' până când am să-mi stupesc eu sufletul c'un nebun? Nu ți-am mai spus, să nu-ți mai calce piciorul în casă, când nu te chem eu?”

Afară eră ger și viscoale de dimineață; și-l văzui așezându-se umilit, numai în redingotă și cu capul gol, pe-o bancă din fundul ogrăzii. Stă acolo neclintit, cu capu 'n pept, cu fruntea încreșită, cu ochii în gol, cu mâinile bătătorite și vânoase pe genunchi; și fulgii îl impresurau, se întrefeseau, roiau și i se așezau pe cap, pe umeri, pe genunchi. Și, târziu, când îl pătrunse gerul, se ridică tremurând și se duse în odaia lui rece.

Aveau o fetiță, Lia, — ca de vre-o trei-patru ani. După amezile, când cucoana Elisa eră la școală, dansul stă în casă și-și păzește copilul.

Toată dragostea lui de om chinuit se revărsa asupra Liei. Când o jucă pe genunchi, pe fața lui osoasă încremență un zimbet șters. Câte odată, când stă afară la soare, pe banca din fundul ogrăzii, cu fața sarbădă și chinuită ca de un gând amar, Lia venea cu pașii ei mărunți și suindu-se în brațe, prindea a-l mângăia pe obrazul aspru cu mânușele ei grăsulii. Ș'atunci pe fața lui brăzdată vedeam lunecându-se cu frică par'că, două lacrimi.

Într'o zi Lia se îmbolnăvi; stă înfinsă în pătuceanul ei, cu fața albă, fără pic de sânge, cu ochișorii arzători. Și dansul ședea toată noaptea la căpătâiul ei, zugrăvindu-se în lumina de amură a candeliei, ca o umbră neclintită de cărbune. După o săptămână fetița a murit. Trei zile am auzit șipetele cumplite ale cucoanei Elisei. Lui însă, nu i-am auzit glasul; stă numai ca o stană la capul fetiței lui și din când în când își ștergea o lacrimă.

A doua zi, după înmormântare, își începuseră supus viața obicinuită. Îl auzeam noaptea cărând apă; îl vedeam ziua făind lemne. După amiază, — după ce plecă la școală cucoana Eliza, — se ducea în odăița, în care o ținea pe genunchi pe Lia, unde fetița îi mângăia obrazii aspri; ș'acolo stă ghemuit pe un scaun, lângă pățisorul ei, cu capu în pept; până târziu când știă,

că trebuie să se întoarcă cucoana Elisa, — atunci se strecură afară, ca să nu-l găsească acolo.

Într'o seară, pe când stam și priveam pe geam, cum se cerneau fulgi mari de zăpadă, izbucniră dintr'odată șipetele cucoanei Elisa. În liniștea serii, vorbele se înălțau ascuțite, tăioase și îmi cădeau pe inimă, ca niște zburături de schijă:

„Ce cauți aici, netrebnicule, nu ți-am spus, să nu-ți calce piciorul în casă? Afară, afară, afară!. Fă ce știi, întinde mâna la pod, da' nu stă pe capul meu”.

În seara aceea nu s'a mai așezat, ca în alte dăți, pe banca din fundul grădinii; a eșit, așa cum eră, cu capul gol, numai în redingota lui lustruită; ș'a luat-o încet, prin seara tristă, prin ninsoarea domoală, spre cimitirul din marginea târgului.

Mergea par'că mai încovoial ca întotdeauna, cu gâtul subțire, înfins înainte, — ca și cum ar fi tras o povară nevăzută, — și fulgii îi tăiau, îi hăcuiau în toate chipurile umbra deșirată.

Când a intrat în cimitir, înnoptă; și sus, deasupra mormintelor, ninsoarea părea neagră; se cernea ca niște fulgi din aripile morții. În fundul cimitirului Vameșu s'a oprit în fața unui mormânt, ș'a îngenunchiat în zăpadă.

A doua zi, când l'au găsit înghețat pe un mormânt străin, aveă pe fața osoasă un zimbet șters, ca atunci, când își ținea fetița pe genunchi...

Imn.

*În ochii mei suride bucuria
Și glasul meu o rugăciune 'ngână:
Ce fericit mă simt, cum știu de-acuma
Că-mi ești vieții singura stăpână.*

*Aș vrea să cânt de-atâta fericire,
Să cânt, să strig, ca un copil aș vrea...
Dar nu! Atât de multă bucurie
Nu 'ncape, vezi, nici azi în mîntea mea.*

*Dă-mi mâna deci și-apropie-te mulcom
Așa ca fericirea și ca gândul,
Să-ți spun cuvinte dragi, mângăietoare,
Cum am visat atâtea nopți de-arândul.*

*Ce bună ești și cât ești de senină!
În ochii tăi se frânge-un cer de stele
Și-mi pari, cum te privesc acum în față:
Crăiasa mândră-a visurilor mele.*

RADU MĂRGEAN

UMBRA

EDGAR ALLAN POE

Voi, cari cetiți, sunteți încă printre cei vii, dar eu, care scriu, voi fi plecat de mult pe drumul meu în împărăția umbrelor. Căci în adevăr, lucruri ciudate se vor întâmpla și taine se vor da pe față, și multe veacuri vor trece, înainte de-a fi cetit niște oameni aceste însemnări. Și după ce le vor ceti, unii nu vor crede, alții se vor îndoii, și numai puțini vor cugeta cu stăruință la cele scrise aci cu un fier ascuțit.

Anul fusese an de spaimă, an de groază negrăită, înfiorătoare. Multe semne și minuni se întâmplaseră, și Ciuma ținea aripele negre întinse peste tot uscatul și toate mările. Și celor cari tâlmăcesc stelele, nu le eră necunoscut, că nenorociri vesteă cerul; și eu, Grecul Oinos, am înțeles ca și alții, că sosise anul al șapte sute nouăzeci și patru, în care planeta Joe unită cu inelul roș al lui Saturn, se aflau împreună la începutul zodiei Berbecului. Ființa ciudată, care pătrundeă văzduhul și trupurile cerești, se dădea pe față nu numai în partea de pe din afară a Pământului, ci — sau mă înșel foarte mult — și în sufletele, fantaziile și cercetările oamenilor.

Într'o noapte ședeam noi, șapte, la câteva urcioare de vin negru de Chios, într'o sală înaltă, în orașul posomorit Ptolemis. În odaia noastră eră numai o intrare: o ușă înaltă de aramă, și ușa eră lucrată de artistul Corinnos, foarte bine făcută și o încuiasem pe din lăuntru. Perdele negre încunjurau încăperea întunecată și ne ascundeau vederea Lunei, a stelelor galbene și a ulițelor pustii, dar teama și amintirea nenorocirii nu o putusem izgoni astfel. Erau în jurul nostru lucruri, pe cari nu le pot arăta deslușit, lucruri trupești și sufletești, ca și cum o povară grea ar fi apăsât văzduhul, așa că ne venia să leșinăm. Îngrijorarea cădea greoaie, și mai presus de toate ne chinuia acea grozavă stare sufletească, în care simțurile sunt foarte vioaie și treze, în vreme ce puterile gândirii ațipesc. O greutate de moarte apăsă asupra-ne. Stă peste trupurile noastre, pe lucrurile din odaie, pe cupele, din cari beam. Părea că toate lucrurile apasă 'n jos, toate, afară de flăcările celor șapte lămpi, cari luminau odaia noastră de beut. Se înălțau în dungi subțiri luminoase, ardeau toate galbui și nemișcate în oglinda care-și aruncă lumina asupra mesei rotunde de abanos, la care stăm toți adunați, vedeă fiecare față fără sânge a prietinelui și neliniștea ochilor. Totuș râdeam și eram veseli în felul nostru, — o veselie isterică, — și cântam cântecele lui Anakreon, cântece nebune; și beam mereu, deși vinul purpuriu ne aminteă de sânge, căci mai eră un mosafir în camera noastră, tânărul Zoilos. Stă mort întins, învălit în giulgiu, — demonul locului. Vai, dansul nu luă vreo parte la veselia noastră, doar numai

atâta cât arătau fața și ochii lui, al căror foc moartea numai pe jumătate îl putuse stinge, — numai atâta parte, cât poate luă un mort la veselia celor, cari în curând vor muri și ei. Însă eu, Oinos, deși simțiam, că ochii celui dus se pironeau asupra mea, mă siliam să nu iau în seamă expresia lor amară și priviam curajos în adâncul oglinzii de abanos și cântam tare cu glas puternic cântecele fiului lui Teios. Dar încet-încet, încetară stinse în perdelele groase ale camerei cântecele mele, și răsunetul lor se stinse în perdelele negre și groase ale camerei, slabe, nelămurite și se pierdură cu totul.

Și iată! Din acele perdele posomorite, în cari se pierduseră sunetele cântecelor, ieși o umbră întunecată, nelămurită, — o umbră ca de om, când Luna e pe cer; dar nu eră umbra unui om și nici a unui Zeu ori a vreunui lucru cunoscut. Și pluti puțin prin perdelele camerei și apoi se opri înaintea ochilor noștri pe ușa de aramă. Dar umbra eră nelămurită, fără formă, nehotărîtă, și nu eră umbră de om, nici de Zeu din Grecia sau din Haldea, ori a unui Zeu egiptean. Și umbra rămase pe ușa de aramă, pe arcurile firizei și nu se mișcă, nici nu vorbi vreun cuvânt, ci stă acolo și stă. Iar ușa pe care stă umbra, se află, dacă nu mă 'nșel, la picioarele leșului lui Zoilos.

Dar noi, cei șapte adunați acolo, cari am văzut ieșind umbra din perdele, n'am îndrăznit multă vreme s'o privim, ci am plecat ochii și ne uitam în adâncimea oglinzii de lemn de abanos. La urmă rostii eu, Oinoz, câteva cuvinte încet, și întrebai umbra de patria ei și de nume.

Și umbra răspunse:

„Eu sunt *Umbra* și patria mea e aproape lângă câmpiile Elisee, cari se află în apropiere de malurile râului Charon“.

Și am căzut toți cei șapte, înfricoșați pe scaunele noastre, și am început a tremură. Căci glasul umbrei nu eră al *unei ființe*, ci glasul *mai multora*, și tonul care se schimbă dela silabă la silabă, ajungeă aspru la urechile noastre c'un timbru pe care-l cunoscurăm bine, — că seamănă cu al miilor de prietini duși pe veci.

Trad. Sofia Nădejde.

Cântec.

*Suflet bun și visător,
Îndrăgît în flori și stele,
Cad în jurul tău ușor
Neguri albe, neguri grele...*

*Plin de-avânturi ai pornit
Și 'ncărcat de visuri multe,
Câți drumeți n'ai socotit,
C'or stă 'n cale să te-asculte!?*

*...Azi rentors la vechiul stor
În toiag și haina ruptă,
Suflet bun și visător
Pari zdrobit, ca dup' o luptă...*

*Nu mai știi, și n'auzi cum
Bate 'n geamuri frunza moartă —
Potolit și trist de-acum
Tu rămâi prelung la poartă...*

*Ochii slabi de scânteieri
Doar tresar arar-arare:
Stolul viselor de ieri
Umblă după răzbunare!*

T. MURĂȘANU

TUDORICĂ

I. IRIMESCU-CÂNDEȘTI

O zi de Octomvrie fără soare... Niciodată nu i-am văzut fața luminată de raza unei adevărate bucurii. Vecinic trist, întreaga lui ființă părea făcută, ca să se potriviască firii.

Înalt, subțire, trupul lui părea, că se deșiră necontenit de pe un ghem nevăzut.

Când îl vedeam așa de plâpând și palid, ca apusul zilei de toamnă, îmi părea un copac tânăr, care a început să se usuce dela rădăcină.

Sedeă tot timpul în berăria, pe care o ținea în tovărășie cu un frate al lui, unde l'am cunoscut și eu.

Acî se strecură ca o stafie printre mese, aci se înclină salutând mușterii.

În ochii lui ascunși mai mult în fundul capului, ardea o flacără, care tocmai în clipele când licărea mai puternic, eră înecată de undele unei nespuse duioșii.

Mă duceam să-mi beau obicinuitul pahar cu bere, în timpul când nu-i lume multă. În singurătatea aceea gândurile-mi erau mai zburdalnice.

După ce mă mai învechisem, Tudorică venia și se așeză regulat la masa mea. De multe ori nu vorbiam nimic. Ca și cum n'ar fi fost nimeni în jurul meu, gândurile își urmau zburdălnicurile, în timp ce Tudorică își sorbea berea, aprinzând țigările una după alta.

Începeam eu vorba. El nu răspundeă nimic. După câteva clipe de tăcere, în timpul căroră sorbea tot mai mult din paharul cu bere și țigările se îndesau, se porni la vorbă. Flacăra din ochi se aprindea mai mult ca niciodată:

„Nu vreau s'aud, nu vreau să știu nimic“, erau vorbele cu care începea totdeauna. Pe urmă repetam, ceea ce auzeam dela el în fiecare zi, cu aceeași indignare.

„Ah!... mi-e scârbă... Nu înțeleg, acel care a fă-

cut-o, de ce a făcut-o, dacă nu-ți dă puțința să sorbi paharul întreg. Totul este o prăjitură... Când vrei să pui mâna pe ea, ți-o răpește din față, așa că nu o atingi decât numai cu vârful degetelor.

„Și în dorul ei, îți lingi degetele o vieață întreagă, cercând singur să te amăgești.

— Dar femeia...“

Nici n'apucam să spun bine ce aveam în minte, și el îmi zmucia vorba din gură.

„Femeia, o pocitură... un ciob plin de noroi... Femeia și banul sunt dulceața, cu care ne alegem, lîngându-ne degetele. Nimic nu-ți lasă sufletul mai puștiit, decât femeia și banul. Slavă Domnului, eu am bani destui, și aș putea avea și femei... Cu toate astea mi-e sufletul gol și pustiu... Aș fi vrut, să nu mă nasc. Ori dacă m'am născut, nu înțeleg de ce să îmbătrânesc și să mor...“

„Mă îngrijesc, când mă gândesc la așa ceva“.

Când ne despărțiam, îl lăsam pe el zbuciumat de aceste gânduri.

De se întâmplă, să am vreo nemulțumire în ziua aceea, plecam zicându-mi: „Așa e... Are dreptate Tudorică“.

* * *

Am dus-o așa timp îndelungat. Odată, când m'am reintors iarăși în București, după o absență de câteva luni, Tudorică și cu fratele lui nu mai țineau berăria, unde-l cunoscusem eu. Nu mi s'a părut nimic ciudat. Încetul cu încetul uitasem de el. Într'o zi mă pomenesc oprit în stradă de un domn, care fără să mă întrebe altceva, îmi spuse deodată:

„Știi că a plecat!... Erai prietin cu el...“

— Cine?

— Tudorică... Eu sunt fratele lui.

„Dtale trebuie să-ți fi spus, că v'am văzut des stând de vorbă.

— Nici nu știu unde a plecat...“

— La Mănăstire... A spus că lui nu-i place lumea... Nu-i place să trăiască... N'a luat nimic cu el. Mi-a spus că-mi scrie, la ce Mănăstire se călugărește. E aproape un an, de când a plecat, și până acum nu mi-a scris nimic...“

— Păcat de el... Eră tânăr...“

— Eu i-am spus destule, dar nu m'a ascultat... Ce eră să-i fac...“

* * *

Îl uitasem iarăși...

Mai zilele trecute mă întâlnesc din nou cu fratele lui. De data asta eră posomorît. Cum mă văzû, scoase din buzunar o bucată de hârtie, rugându-mă să cetesc.

Eră o scrisoare a starețului unei Mănăstiri, prin care-l încunoștiință că fratele lui, de curând călugărit acolo, fusese găsit spânzurat în pădurea de lângă Sf. Locaș. La el se găsisse o scrisoare cătră fratele

lui, în care îi spuneă că i se urâse în lume, și de aceea și-a ales singur moartea.

„Păcat de el... — zisei eu întinzându-i scrisoarea. — De, neicuțule... Ce-o fi avut el cu lumea nu știu...” și fratele lui Tudorică se depărtă, clătînând din cap.

Atunci l'am văzut pe Tudorică așa cum eră el, scârbit de toate. Îngânai din nou, ca pentru mine: „Păcat de el!”

CRIMA LUI SYLVESTRE BONNARD

Roman de ANATOLE FRANCE — Trad. de VASILE STOICA

— 19 —

— Șezi Jeano, zisei apoi fetiței, și vorbește-mi ca unui prietin. Place-ți aici?

Fetița șovăi, apoi îmi răspunse cu un zimbet de resemnare:

— Nu prea.

Și tăcù strângând în mâni cele două capete ale sforii. O întrebai apoi, dacă la vârsta asta, mai sare și ea cu sfoara.

— Oh nu, domnule Bonnard, îmi răspunse dânsa repede. Dar când mi-a spus servitoarea, că m'așteaptă un domn aici, tocmai făceam pe cele mici să sară. Am înodat deci sfoara în jurul mijlocului, ea să n'o pierd. Nu se convenia, dar vă rog, să mă iertați. Așa puțin am eu obiceiuința de a primi vizite!

— Doamne sfinte!, îi răspunsei îndată. De ce m'aș simți jignit de frânghia dtale? Clarisele purtau totdeauna câte o sfoară la cingătoare, și doar erau fecioare sfinte, nu ca noi.

— Sunteți foarte bun, că a-ți venit, să mă vedeți și să-mi spuneți cuvinte așa de blajine ca acestea. Nici nu m'am gândit să vă mulțumesc, când am intrat, așa eram de surprinsă. Fosta-ți la doamna de Gabry? Spuneți-mi ceva despre dânsa, vă rog.

— Doamna de Gabry e bine. Acum e la frumoasa sa moșioară din Lusance. Despre dânsa, nu-ți pot spune altceva, decât ceea ce a spus odată un grădinar bătrân, despre stăpână-sa, castelana, când l'au întreat de dânsa: „Doamna e la drum”. Căci doamna de Gabry încă-și urmează drumul, și dta ști ce bun e drumul și cu ce pas potrivit umblă dânsa. Dăunăzi, înainte de a plecă la Lusance, am fost undeva departe împreună și am vorbit de dta. Am vorbit de dta la mormântul mamei dtale.

— Mă simt foarte fericită, îmi zise Jeana.

Și începù a plânge.

Aveam tot respectul față de lacrimile acestea, le lăsai deci să curgă în bună voie. Apoi în vreme ce-și ștergea ochii, o rugai să-mi spună, ce vieță duce în casa asta?

Dânsa-mi spuse, că-i totodată și elevă, și învățătoare.

— Va să zică primești porunci și dai porunci. Împrejurările acestea-s foarte obicnuite în lume. Îndură-le Jeano dragă, îndură-le!

Mă făcù însă să înțeleg, că nici pe dânsa n'o învață nimeni, și nici dânsa nu învață pe nimeni, că e însărcinată cu lucruri de rând: să îmbrace pe cele mititele, să le spele, să le învețe buna cuviință, alfabetul, folosirea acului și jocurile, și să le culce după ce-și spun rugăciunile.

— Ah, izbucni eu, acesta-i învățământul mutual al domnișoarei Préfère. Trebuie să ți-o spun Jeano, că domnișoara Préfère nu-mi place de loc, și că n'o pot crede așa de bună, cum aș vrea.

— Oh, îmi răspunse Jeana, dânsa-i ca cea mai mare parte dintre oameni. E bună cu cei, pe cari i-s dragi, și nu-i bună cu cei, cari nu i-s dragi. Însă uite, eu nu cred, să-i fiu prea dragă.

— Dar domnul Mouche Jeano? Ce să cred despre domnul Mouche?

Dânsa-mi răspunse repede:

— Domnule Bonnard, vă rog să nu-mi vorbiți de domnul Mouche! Vă rog!

Cedai acestei rugăminți fierbinte, aproape sălbătice și schimbai vorba în altă parte:

— Mai modelezi aici figuri de ceară Jeano? Căci zina, care mă surprinse așa de mult la Lusance, n'o mai pot uita de atunci.

— Nu mai am ceară, îmi răspunse fetița, lăsându-și mâinile în jos.

— N'ai ceară, într'o republică de albine? Ei bine, o să-ți aduc eu ceară colorată și străvezie, ca nestematele.

— Mulțumesc domnule Bonnard, dar vă rog, să nu faceți lucrul acesta. Căci n'am când lucră aici la păpuși de ceară. Cu toate acestea începusem un Sf. George mititel, pentru doamna de Gabry, unul mititel și cu platoșe aurită. Fetițele însă au crezùt, că-i păpușe, și s'au jucat cu dânsul, până l'au făcut bucăți.

Și din buzunarul șortului scoase o figură cu membrele zmuncite, încât numai scheletul de sârmă le mai ținea laolaltă. La vederea lor o cuprinse un fel de tristețe și veselie; veselia fu mai tare, și fetița zimbet și zimbetul însă i se opri deodată.

În prag steteă domnișoara Préfère, cu ochii plini de gingășie.

— Mai mare dragul de copila asta! Oftă într'un târziu dumneaiei cu cel mai duios glas din lume. Mi-e teamă, să nu vă obosiască prea mult. De altfel clipele dvoastră sunt foarte prețioase.

O rugai, să-și piardă ilusia aceasta și ridicându-mă, să-mi iau rămas bun, scoasei din buzunar câteva tablete de ciocolată și alte dulcegării ce adusesem.

— Ah, domnule Bonnard, izbucni Jeana, e de ajuns pentru întreg institutul.

Doamna cu pelerină interveni:

— Domnișoară Alexandre, mulțumește-i domnului Bonnard pentru bunăvoință.

Jeana o privi cu un aier destul de îndârjit; apoi întorcându-se spre mine, îmi zise:

— Mulțumesc domnule Bonnard pentru dulceleșurile acestea și mulțumesc mai ales pentru bunătatea, ce a-ți avut-o cercetându-mă.

— Jeano, grăii eu strângându-i mânilor, fi totdeauna bună și cu inimă. La revedere!

Leșind apoi cu pachetele-i de ciocolată și prăjituri, nu știu cum s'a întâmplat, de s'au lovit mânerul sfoarei de răzimătoarea unui scaun. Domnișoara Prêfere își apăsă îndată pieptul cu mânilor sub pelerină; credeam, că acum-acum văd leșinând sufletul școlastic dintrânsa.

Când furăm apoi singuri, se însenină din nou și trebuie să spun, fără a mă măguli, că acum îmi zimbău cu fața jumătate.

— Domnișoară, îi zisei profitând de buna-i dispoziție, după cât am băgat de seamă, Jeana Alexandre eră cam palidă. Dta ști mai bine decât mine, ce cruțare și ce îngrijire pretinde vârsta asta de trecere, în care-i dânsa. Te-aș jigui, recomandându-o cu mai mare stăruință atenției dtale.

Părea încântată de cuvintele aceste. Se uită lung, cu un fel de extaz la spirala din tavan și exclamă apoi, împreunându-și mânilor:

— Ah, bărbații aceștia eminenti, cum se știu ei cobori până la cele mai neînsemnate amănunte.

Îi făcui observația, că sănătatea unei fetițe nu-i amănunt neînsemnat și avui onoarea s'o salut. Dânsa însă mă oprî în prag iară și îmi zise tainic:

— Iertați-mi slăbiciunea, domnule Bonnard. Sunt femeie și îmi place și mie gloria. Trebuie să vă spun, că-i cinste nespuse de mare pentru mine prezența unui membru al Institutului în modestul meu așezământ.

Iertai deci slăbiciunea domnișoarei Prêfere și gândindu-mă la Jeana cu o adevărată orbire de egoist, îmi zisei pe drum:

— Ce să facem acum cu copila asta?

2 Iunie.

Îmi petrecui în ziua aceea până la țintirimul din Marnes pe un vechiu coleg, prea încărcat de zile, care după spusa lui Goethe consimțise, să moară. Marele Goethe, a cărui putere vitală eră ne mai pomenită, crede de fapt că nu murim decât atunci, când vrem, adică atunci, când sunt distruse toate energiile acele, cari se împotrivesc discompunerii finale, și cari împreună alcătuiesc vieața. Cu alte cuvinte, el eră de părerea, că nu murim decât atunci, când nu mai putem trăi. Ei bine, e vorba numai să ne înțelegem și măreața idee a lui Goethe, dacă știm de unde s'o apucăm, se reduce la cântecul lui La Palice.*

* La Palice, căpitan francez mort în bătaia dela Pavia,

Așa dar distinsul meu coleg, mulțumită puterii de convingere a celor două sau trei atacuri de apoplexie, dintre cari cel din urmă nici n'a mai primit răspuns, consimțise și dânsul să moară. Până trăia, nu ne prea strângeam mânilor. Cum se vede însă, îndată ce și-a închis ochii, i-am devenit prietin, căci colegii mei îndată mă rugară într'un ton și cu fața îndurerată, să țin de o panglică a giulgiului și să vorbesc la groapă.

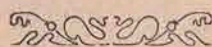
După ce cetii foarte rău o vorbire scurtă, pregătită cât puteam de bine, — ceea ce nu însemnează mult, — o luai la plimbare prin pădurea dela Ville-d'Avray, și apucaii, fără a mă prea sprijini în bastonul căpitanului, pe o cărare mai ascunsă, pe care cădea lumina, ca niște discuri de aur. Niciodată mireazma ierbii și a frunzelor ravene, niciodată frumșeta cerului și seninătatea puternică a copacilor nu mi-au pătruns așa de adânc simțurile și întreg sufletul, ca acum. Sentimentele, ce mă copleșiau în muțenia aceasta străbătută de un fel de țiuț continuu, erau totodată sensuale și religioase.

Mă întinsei la umbra unor stejari mai tineri de lângă drum. Și aici îmi făcui făgăduința, să nu mor, sau cel puțin să nu consimt să mor, înainte de a mă lungi iarăș la umbra unui stejar, în largul pacinic al câmpiei, unde să mă gândesc la natura sufletului și la neînțeleșul sfârșit al omului. O albină, al cărei mijlocel brun scânteia în soare ca o haină de aur vechiu, se lăsa pe o floare de nalbă plină și întunecoasă, foarte bine dezvoltată pe lujeru-i crenguros. Fără îndoială spectacolul acesta de rând, nu-l vedeam acum de întâia dată, dar eră întâia dată, când îl priviam cu o curiozitate așa înțelegătoare și afectuoasă. Vedeam, că între insecte și flori sunt simpatii, și mii de legături, cum nici nu bănuisem până acum.

Insecta, sătulă de nectar, se avântă iarăș în slavă. Iar eu mă ridicai încet și mă pregătii să plec.

— Rămâneți cu bine, îmi îndreptai glasul cătră floare și albină. Rămâneți cu bine! Oh, de-aș putea trăi încă, să aflu taina armoniilor voastre. Sunt obosit acum. Dar omul așa-i făcut, că nu-și află odihna după o muncă, decât apucându-se de alta. Cu voia lui Dumnezeu florile și insectele o să-mi poată da iar repausul sfârmat de filologie și diplomatică. Ce plin de înțeleș e vechiul mit al lui Anteu! Abia am atins pământul, și mă și simt înnoit. Și iată la vârsta de șaptezeci de ani curiozități noi se nasc în sufletul meu, precum din trunchiul scorburos al sălciei zdrobite de vreme, răsar mlădițe primăvara.

— urmează —

1525. Soldații îi făcură un cântec, în care două versuri cuprindeau o naivitate foarte mare:

Un quart d'heure avant sa mort,
Il était encore en vie.

(Cu un sfert de cias înaintea morții, el eră încă în vieață).
De aici proverbialitatea cântecului.

Scrisori dela Redacție

MANUSCRISELE NU SE RETRIMIT

V. L. în Buc. Din cele patru poezii trimise „Din tren“ una e mult-puțin succasă și cu o modificare potrivită a strofei din urmă s'ar putea publică. Celelalte trei sunt mai slăbuțe.

Poate alte mai bune!

Soare. Vă mulțumim pentru gratularea de anul nou trimisă „Cosinzeană“ și-o publicăm aci, ca să rămâie urmă de ea în viitor. Vă dorim totodată și noi ceea ce exprimați în ultimele două rânduri — căci dacă nu ne înșelăm — și Dtră sunteți Cosinzeană. Iată deci gratularea :

O Ileană
Cosinzeană,
Tu copilă bătănoasă,
Bună ești
Frumoasă ești
Ca și-o zină din povești...
Tu ești sol de bucurie
Și prin munți și prin Câmpie,
Căci tu ori-unde sosești
Vorbe dulci împărtășești...
Tu copilă pribeagă
Tuturora te faci dragă...

Deci, la anul care vine
Încă să ne vîi cu bine,
Cu bine, cu bucurie,
Dumnezeu cu noi să fie,
Și-ți mai doresc dragă ție
Mulți, mulți pețitori să-ți vie!

Noua lege militară

Din multele legi, ce s'au adus în ciclul parlamentar de acum, una dintre cele mai de seamă e fără îndoială: *legea militară nouă*, care prescrie schimbate în multe privinți legăturile cetățenilor cu armata. Cum fiecare cetățean începând cu 18 ani și până la 42 are strânse legături cu aceasta, — „Librăria S. Bornemisa“ a făcut un bun serviciu dând în mâna publicului:

Noua lege militară

în traducerea pe înțeles a dlui sublocotenent Al. Hamat. Cine dorește se afle, că *noua lege militară* ce favoruri acoardă, cu ce motive se poate cere serviciul de 10 săptămâni, apoi dreptul de voluntar și altele, aici le găsești pe toate tâlcuite și însoțite de câteva modele de rugare — așa că nu are nevoie să ceară dela unul și dela altul informații cari de multeori sunt greșite, — căci aci le află pe toate.

Cartea costă franco 2 coroane. Se poate comandă la „Librăria S. Bornemisa“ în Orăștie.

CĂRȚI LITERARE NOUI

— Depozit la „Librăria S. Bornemisa“ în Orăștie. —

	Cor. fil.
Gh. Stoica: Alte vremi, povestiri	2.—
Ion Agârbiceanu: Schife și povestiri	2.—
Al. Ciura: Amintiri	1.60
I. Dragoslav: Volintirii	1.80
L. Rebreanu: Frământări	1.50
V. Eftimiu: Poemele singurătății	2.—
A. Fogazzaro: Misterul Poetului, roman	1.80
St. Lázár: Floarea Betuliei, roman	1.80
S. Bornemisa: Almanahul scriitorilor dela noi	1.60
A. Hamat: Noua lege militară	2.—
E. Borcia: Versuri flușturate	—60
S. Bornemisa: Cele mai frumoase, poezii populare	—60
H. P. Petrescu: Văduvioara și alfe șase monoloage	1.—
Ion Gorun: Știi Românește?	—30
Alina G.: Arta de a vorbi în societate și diferite ocazii	—60
Irimescu-Cândești: <i>Aurel Vlaicu</i>	—60
Brătescu-Voinești: Întunec și Lumină, nuvele și schife	2.—
Bucura Dumbravă: Pandurul, roman	3.—
Vhlaufă: La gura sobei	2.50
M. D. Rădulescu: Lei de peatră, poezii	3.—
Onițiu: Din cele trecute vremi	3.—
Hodoș: Masa ieftină. Gătirea mâncărilor	1.20
Iosif St. O.: Cântece, ed. II.	2.—
Antonescu: Studii asupra educației morale și estetice	3.—
Constantinescu I.: Din problema educației	3.—
Rousseau: Emil, sau despre educație, trad. de Adamescu	2.50
E. Rostand: <i>Romanțioșii</i> , comedie în 3 acte	—40
Moldovan S.: <i>Ardealul II. Ținuturile de pe Murăș</i>	—90
O. Goga: Din umbra zidurilor, poezii	2.—
I. Slavici: Mara, roman	2.—
G. Flaubert: Salambo, roman trad. de L. Dauș	2.—
Virgiliu: Eneida, trad. de Pandelea	2.50
D. Pătrășcanu, Timofteiu Mucenicul	2.—
N. Zaharia: Ce este fericirea	1.—
N. Zaharia: Amorul	1.—
Rădulescu-Codin: Făt-Frumos, povești	—30
I. Claretie: Drapelul, povestire trad. de Z. Bărbulescu	—30
I. Agârbiceanu: Datoria, nuvele și schife	—30
I. Rășcanu: Poveștile lui Perrault	—30
Carmen Sylva: Poveștile unei Regine	—30
V. Conta: Încercări de metafizică	—60
M. Maeterlinck: Sora Beatrice. Miracol, 3 acte fr. Minulescu	—30
D. Stern: Bulgaria sângerândă	—60
Honore de Balzac: O afacere întunecoasă	—40
R. Bringer: Spionii lui Napoleon	—80
Wells G. H.: Primii oameni în Lună	—80
Eftimiu V.: În femnișele Sтамбулului	—40
Onoto Vatana: Priveghitoarea Japoneză	—40
Memoriile lui Napoleon	—80
Anghel C.: Răscoalele din 1907	—80
Domnia și detronarea lui Cuza-Vodă	—80
Eroii Unirii: Jerffa lui C. Negri	—80
Marchiza de Pompadour	—80
Napoleon în Rusia	—80

— Pentru porto să se trimită deosebit 10-30 bani de fiecare carte. —

— Porto recomandat cu 25 bani mai mult. —